

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

21. de Definitione per similitudinem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

De definitione per Accidentia.

CAPVT XX.

Cic. 1. de legibus n. 21. Quattum definitionis genus sit per accidentia, priori haud multum dissimile, nisi quod magis vagum est, diffusum, & sine respectu ad causam. Ita describitur homo, *Animal prouidum, sagax, multiplex, acutum, memor, plenum rationis, & consilij.* Ita definitur fama, *velox malum,* à Virgilio, & Tertulliano in apologetico c. 7. Natura fame omnibus nota est, vtrum est fama malum, quo non velocius vllum? cur malum fama? quia velox? an quia plurimum mendax, quæ nec tunc quidem cum aliquid veri affert, sine mendacij vitio est; detrahens, adijciens, demerans de veritate? Quid quod ea illi conditio est, vt non nisi cum mentitur, perseueret; & tamdiu viuat, quandiu non probat? Si quidem vbi probauit, cessat esse, & quasi officio nunciandi functa, rem tradit: & exinde res tenetur, res nominatur.

Plut. in Trinummo, in Trinummo:

Blandiosus, haryago, mendax, cuppes, auarus

Elegans, disfoliator, lasericolarum hominum corruptor,

Blandus, mops, celasi indagator, nam qui ab eo quod amat

Quam extemplo sanis sagittis percussus est, illico res foras

Labisur, liquitur, da mihi hoc, mel meum, si me amas, sodes, &c.

Mosch. Anabol. lib. 1. ep. 88.

quibus blandi illius & vesani monstri proprietates exprimuntur. Quod Moschus etiam poeta disertius est prolequutus in descriptione Cupidinis.

Χρῶτα δὲ οὐ λευκός, πυρὴ δὲ ἐκεῖ, δμματα δὲ αὐτῆ

Δριμύλα, ἔ φλογόντα, καὶ καὶ φρένες, ἀδὲ ἄδλημα,

Οὐ γὰρ ἴσον νοίει, φθέγγεται, ὡς μέλι φωνά·

Ἦν δὲ χαλᾶ, νέος ἐστὶν ἀνήμερος, ἠπαροπυετός,

Οὐδὲν ἄλα φέουεν, δόλιον βρέφος, ἀγρία παύσσει.

Ἐπιλόχμον δὲ κάρλων ἔχει, ἰταμόν δὲ πρῶτα σάρον·

Μοκκύλα μὲν τήν τε χερύδρια, μακρὰ δὲ βάλλει,

Βάλλει δὲ εἰς Ἀχέροντα, καὶ εἰς Ἀΐδα βασιλῆα.

Sic mare dicitur à D. Ambrosio hospitium fluuiorum, fons imbrum, deriuatio alluuiorum, inuentio comœtuum, quo sibi distantes populi copulantur, quo prætorum remouentur pericula, quo barbaricus furor clauditur, subbidium in necessitatibus, refugium in periculis, gratia in voluptatibus, salubritas valetudinis, separatorum coniunctio, itineris compendium, transfugum laborantium, subsidium vestigalium, sterilitatis alimentum. Hexam. lib. 3. c. 5. In hoc genere sunt definitiones secundi. Mundus est æternus circuitus, spectabilis suppellex, multiformis firmatio, æternus tenor, anfractus sine errore Sol cæli oculus, diei ornatus, distributor horarum, splendor sine occasu. Luna. Cæli purpura, Solis æmula, solamen iter agentium, directio nauigantium, larga rotis, prælagium tempestarum. Terra, basis cæli, medullium mundi, fructuum mater & custos, operculum inferiorum, nascentium genitrix, nutrix viuentium, vitæ cellarium. Homo, Mens in carne, spectrum temporis, speculator vitæ, mancipium mortis, transiens viator, anima laboriosa; Mulier insaturabilis bellua, homini perniciosa, continua sollicitudo, pugna nunquam desinens, continentia naufragium. Paupertas, bonum odiosum, sanitatis mater, curatum exilium, repetrix sapientia, negotium sine damno, possessio absque calumnia, sine sollicitudine felicitas. Senectus, mors viuentium; Verbum, proditor animi; Oculi, duces corporis, vasa luminis, indices animi.

De Definitione per similitudinem.

CAPVT XXI.

Definitionem per similia nonnulli proterus reiiciunt, quod longe ab omni probandi ratione disiunctam esse putent. Vel enim (inquiunt) qui rem per similitudines describit, ipsius naturam nouit, vel ignorat. Si nouit, quanto melius est rei naturam expromere, quam vanas imagines & umbras confectari? Si

Definitio per similia non est insula.

Si vero nescius est, quo pacto sinceram imaginem subijciat oculis, eius ipsius quod minime dignoscere potuit? Sed has argutias ratio & vsus doctissimorum hominum refellit, qui plurimum non modo ad delectandum sed etiam ad persuadendum in definitionibus, per similia, fatentur esse subsidij. Rei etenim cognitionem confusam, veluti quibusdam radijs vestunt, & suavius in animos mentemque intram perlaborant. Quod si ea esset humani ingenij felicitas, ut vel latentis quasque rerum naturas cognosceret, tamen non inutilis esset definitio, quandoquidem & expressis vultum, quos viuos intueri licet, effigies in picturis, (tanta est similitudinis illecebra) diligimus, & miramur.

Vide Cicor. in Topicis lib. 2.

Vide Chrysol. tom. 4. hom. 2. 4.

Erit igitur huius definitionis vsus, vbi non quid res sit, exiliter & enucleate queritur, sed vbi iam nota exquisitis similitudinum ornamentis est decoranda. Parum est si dicas, mens irati, mens est inquieta, & tumultuosa. Hoc ornatus, si cum D. Chrysostomo eloquaris: Mens irati, forum est plenum tumultu, vbi multus est euntium & redeuntium clamor, camelorum ac asinorum fremitus, argentariorum & arariorum utrinque eudentium strepitus. Contra mens tranquilla, & mitis, vertex est quiescentis montis, qui elementorem caeli auram nactus est, puros solis radios, limpidas fontium scaturigines, multasque florum amaranthes; & ista quantam habent dignitatem?

D. Chrysol. Homil. in venerabile & vniuersum crucem.

Σταυρός Χριστιανῶν ἐλπίς, σταυρός τυφλῶν ὁδηγός, σταυρός ἀσπλαγισμένων ἐλπίς, σταυρός ὁ νικητικῶς πλανωμένων ὁδός, σταυρός ἀδικημάτων ἐκδικητής, σταυρός πησίων χαλκός, σταυρός ὑπεργράνων ἀντιταγμα, σταυρός δακρυόντων ἐλευθερία, σταυρός βαρβάρων φιλανθρωπία, σταυρός βασιλέων μεγαλοπρέπεια, σταυρός ἀνέμων νόμος, σταυρός οὐρανῶν ἀσφάλεια, σταυρός ὀπποῦ ἀχάτα μάχη-τον, σταυρός εἰδωλῶν χειρῶν ἀρετή, σταυρός βασιλῶν ἀναβολή, σταυρός κνίσσης ἀφανισμός, σταυρός Ἑλλήνων γνῶσις, σταυρός ἐθνῶν σωτηρία, σταυρός πολεμικῶν βοηθία, σταυρός χειμαζομένων εὐδελιμή, σταυρός πλεόντων κυβερνήσις, σταυρός ὀρφανῶν πατήρ, σταυρός ἀγγέλων ὑμολογία, σταυρός διαβολῶν πῦρ, σταυρός δαιμόνων δεξιότης, quae omnia intellectu facilia sunt.

Vides quae in hac definitione diuitiae, quot

conglobatae similitudines? Differunt autem a similitudine, quod in similitudine res dicatur per imaginem, & comparisonem: hic sine comparisonem affirmetur. Consuetum est autem SS. Patribus ita definire in *usu*, ut, ambitio est futile malum, secretum virus, doli artifex, mater hypocrisis, liuoris parens, vitiorum origo, tinea sanctitatis.

Bern. de consil. l. 3.

De Definitione per Negationem.

CAPVT XXII.

Ultimum genus definitionis fit per negationem, vbi orator exprimendo quid res non sit, auditoribus colligendum relinquit quid sit. Ut quid sit libertas queris? nulli res seruire, nulli necessitati, nullis casibus. Seneca ad Lucilium. Est illud vtilitatis in diuinis definitionibus: & disertissimè expressit Maximus Tyrius, pulchrum Deum dicam, & pulcherrimum omnium pulcherrimum. Haud quidem pulchrum corpus, sed vnde pulchritudo in corpora emanat, neque etiam pulchrum pratum, sed vnde, & prata, & amnes, & mare, caelum ipsum, caelestesque Dij pulchritudinem decerpunt. Inde enim pulchritudo omnis, tantum ex perenni, purissimoque fonte, ad nos vsque perlabitur, tantumque, aut fortitudinis, aut firmitatis, aut salutis rebus in singulis, quantum ab eo fonte resperguntur. Ex quo si nihil hauriant, continuo turpes, dissolutae, corruptaeque tabescunt. Hoc tibi si satis est, Deum inspexisti. Sin minus, quae non alia poterunt eiusdem naturae interpretationem proferre? Fac in eo, nec magnitudinem, nec colorem, nec figuram aliquam cogites, non aliud praeterea quicquam, quod materia pati consuevit. Ex quo fit etiam, ut ea diuinæ naturae praesentia suarum tenebrarum latibulo inclusa, ratione nostri (Non) aut (nihil) appelletur, ut nonnulli philosophantur in hunc Exodi locum. Estne Dominus in nobis?

Maximus Tyrius in orat. de Deo.

Deus יי אלהים

Neque vero tantum his negationibus, sed casto plerumque silentio vtuntur oratores, tanta Dei maiestate percussi: & praclare vbi nos psalm. 67. legimus. Te decet hymnus Deus in Sion. Verba Davidis Hebraica sonant Tibi silentium iam Deus in Sion כחיו אלהים תהיה תהיה לך רך רך רך quod silentium.

X

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN